

úplně se zákonem živnostenským vede k tomu, že šetření bude možno jak individuální svobody podnikatelů živnosti co do jich závodů, tak i veřejných zájmů a práv sousedů.

Průmysl domácí.

I. Část všeobecná.

V nejstarších dobách nucen byl jednotlivec uspokojovati veškeré potřeby své vlastní činností, která nebyla však pokládána za nějaké odvětví živnostenské, nýbrž byla to forma domácí činnosti, ve které členové rodiny robili výrobky pro dům a domácí svou potřebu a výrobky ty nezpeněžovaly se snad prodejem. Forma živnostenské činnosti, která provozována byla v domácnosti, vystupuje teprve v dobách pozdějších. Bylo to ve stol. 16., kde začal rozvíjeti se obchod, odvětví výrobní nabývala rozsahu, obchod a průmysl nabyly značnější pohyblivosti, aby potřebám obchodu i jiná zřídla nalezena byla. Odtud vyvinula se živnostenská výroba, která měla vyhověti požadavkům širších hospodářských oborů. Řemesla sama o sobě nestačila již nebo nevyhovovala zcela poměrům obchodu tím méně, ježto sepjata byla četnými obmezeními cechů a jednot i ve své provozovací činnosti. Zmocnily se tedy jednotlivých živnostenských produkcí, jmenovitě zboží textilního a drobného, zcela zvláštní podniky, domácí živnosti, jimiž zabývali se všichni členové rodiny za příčinou výdělku, nebo bylo to vedlejším zaměstnáním venkovských domácností. Průmysl domácí rozvětvoval se od těch časů všude tam, kde místní poloha a potřeba učinily z domácí činnosti živnostenské otázku existenční. Dlouho nebylo jednomyslnosti v té věci, zda usilovati sluší více o práci v domě či mimo dům. Než tu nelze vytknouti pravidla všeobecného; zde rozhodují zvláštní poměry, a to subjektivně i objektivně. Průmysl domácí sám sebou vyloučen jest více nebo méně tam, kde nezbytno jest pracovati s většími, nákladnějšími stroji a kde žádoucí jest součinnost a vzájemné protýkání četných a značnějších sil. Obmezuje se tedy domácí průmysl většinou na taková odvětví průmyslová, kde není z pravidla potřebí strojů, jako řezbářství, krajkářství, vyšívání (krumplování), košíkářství, průmysl hodinářský; prostředků, jichž při tom se užívá na pomoc, jest poskrovnu, neboť se upotřebí nanejvýš k. př. stavu (tkalcovského) atd.

II. Průmysl domácí v rakouském právu živnostenském.

Živnosti náležející v kategorii domácích vedlejších zaměstnání a provozované členy vlastní domácnosti nespádají pod ustanovení řádu živnostenského (čl. 2 lit. e) vyhl. pat. k ř. živn.). Řád živnostenský nemá ustanovení o tom, co pokládá se za vedlejší domácí zaměstnání a co za domácí živnost. Výnos min. obch. ze dne 16. září 1883 č. 26.701 snaží se podati zevrubnou definici průmyslu domácího a stanoví: »Za domácí průmysl pokládati jest všeobecně onu živnostenskou výrobní činnost, kterou provozují dle místních zvyků osoby ve svých obydlích ať již jako hlavní nebo vedlejší zaměstnání, avšak tím způsobem, že osoby tyto nezaměstnávají živnostenských výpomocných sil (pomocníků, tovaryšů, učňů), jestliže netoliko sami osobně věnují se činnosti živnostenské, nýbrž užívají součinnosti členů své domácnosti.«

Průmysl domácí rozvětvil se nyní značně v Rakousku a zastoupen est v různých odvětvích živnostenských, pročež zde promluví se toliko o nejdůležitějších živnostech téměř všeobecně uznávaných za průmysl domácí. Velmi dobře známo, že v mnohých krajinách Šumavy jsou smutné

poměry živnostenské; lid tamějších osad odříznutých od všeobecného ruchu obchodního zabývá se již ode dávna výrobou rozmanitého zboží dřevěného jakožto průmyslem domácím. Než výrobky ty obmezují se na nejprimitivnější předměty — jakkoli každý téměř ode kolébky věnuje se řezbářství a soustružnictví — takže lze zpeněžit výrobky této domácí práce pro vadné provedení jen za ceny pranepatrné. Tímto způsobem nemůže si chudobný ten lid i při práci neúsilovnější a při známém svém uskrovnění vydělati tolik, čím by uspokojil nejnnutnější potřeby životní.

V uvážení této skutečnosti zřízeny byly iniciativou plzeňské obchodní a živnostenské komory ve Volarech a v Horách Kašperských odborné školy pro průmysl řezbářský (dřevařský), kteréž pro krajinu tamější jsou pravým dobrodiním přispívající znamenitě ku povznesení průmyslu domácího. Průmysl dřevařský v Šumavě jest živnostenským podnikem ve smyslu cit. min. výnosu.

Dle starých listin zavedla prý r. 1561 Barbora Uttmannová z Anna-bergu v Sasích krajkářství do Rudohoří, kdež se podnes ještě v mnohých osadách provozuje. Výrobou krajek strojových ubývá však co rok krum-plování neobyčejnou měrou a vyskytují se nové výnosnější průmyslové podniky domácí. Tak vzmohlo se v osadách ležících na východ od Božího Daru prýmkářství. Poptávka po tomto přepychovém a dámském zboží jest již po více let neobyčejně silná, a značný jest vývoz do Anglie, Francie a Severní Ameriky. Vejprty sluší pokládati za střed toho rudohorského odvětví průmyslového. Západně od Božího Daru bují rukavičkářství (Jáchymov, Abertamy, Blatno), výroba lžic (Blatno, Neuhammer, Nejdek), háčkování (Hirschenstand), platněřství. Průmyslu tomuto přispívá v Rudohoří značný vývoz. Hlavní sídlo jeho jsou Kraslice, Pernink a Boží Dar.

Nelze se diviti, že krumplování ustupuje těmto průmyslovým odvětvím, a že dokonce v nejedné osadě mladší generace jemu se odučila.

Co do ostatních odvětví domácího průmyslu lze z dobrozdání obchodních a živnostenských komor ještě vytknouti. Stavění kádí jest v některých zemích (v krajinách zvláště Dol. Rakous) zvláštní živností tamějších obyvatel, a počítá se k průmyslu domácímu, ježto vykazuje úplně všechny znaky udané v cit. min. výnosu. Obchod tímto zbožím provozuje se po zvyku dvojím způsobem: prodejem na trzích a dochůzkami s místa na místo (obch. a živn. kom. ve Vídni). Výroba dřevěných desk na prací kartáče neřádá tak rozdělení práce, jako spíše spracování dřeva, a provozuje se v Rudohoří v okresích Mosteckém a Chomutovském jako průmysl domácí. Není důvodu, proč by se měla výroba ta počítati do řemesla truhlářského (obch. a živn. kom. Chebská).

Zhotovování dámských oděvů ženami v jich obydlí bez pomocných sil jest činnost, kterou provozují ženy na venkově sice na výdělek, avšak vedle toho vedou především domácí hospodářství, a proto nelze tu mluvit o živnostenské činnosti; nemáť jich zaměstnání živnostenské povahy, poněvadž není tu zvláštní místnosti ku provozování, nejsou tu zaměstnány živnostenské pomocné síly a výdělek sám má povahu toliko akcesorní (obch. a živn. kom. vídeňská a celovecká).

Výrobu dřeváků (t. j. dřevěné obuvi) považovati jest bez nejmenších pochybností za domácí průmysl ve smyslu živn. řádu, jakož tomu s důstatek nasvědčuje povaha předmětu samého i ta skutečnost, že při výrobě té zaměstnání jsou jako pomocníci výhradně členové rodiny, a zhotovo-

vání takového obyčejného dřevěného zboží jest pravidelně předmětem domácího zaměstnání (obch. a živn. kom. vídeňská).

Za vedlejší domácí zaměstnání pokládati sluší též košíkářství časem provozované v malé výrobě, při němž nepracují živnostenští pomocníci, nýbrž jen členové vlastní domácnosti (obch. a živn. kom. pražská). Šičky (švadleny), které k žádosti stran v obydlich jejich práci pořizují, nesluší pokládati za dámské krejčí, a co do kvalifikace jejich práce rozhoduje to, že nedodávají látku ani příslušné potřeby a dále míra zaměstnání, pokud zaměstnání to jest prací za mzdu a přináší výdělek osobám, které by jinak těžce se obživily, nebo pokud se zaměstnání to provozuje jen jako živnost vedlejší (obch. a živn. kom. pražská a chebská). Plišování a háčkování, při němž zaměstnání jsou toliko členové rodiny, shoduje se v podstatě s výkladem podaným v cit. min. výnosu a s vymezením průmyslu domácího tam naznačeným (obch. a živn. komora vídeňská).

V okolí Mistelbachu přijímají venkovští obyvatelé v zimních měsících dýmky, talíře, mísy atd. malující na předměty ty jména a ozdoby; nepatrná práce s tím spojená brání tomu, aby se zaměstnání takové prohlášovalo za živnost v pravém slova smyslu, naopak sluší je míti za vedlejší domácí zaměstnání (obch. a živn. komora vídeňská).

Zhotovování hrabí jest průmyslem domácím, ježto se provozuje větším dílem v zimních měsících jakožto vedlejší zaměstnání a dotyčné osoby jsou většinou stavu rolnického nebo příbuzných živností, náležejíce ku př. živnosti truhlářské, tesařské nebo soustružnické a zaměstnávajíce se prací touto v prázdných chvílích (obch. a živn. komora bolzanská).

Výrobu a prodej koleček (trakařů) ve smyslu cit. min. výnosu jest beze vší pochybnosti subsumovati pod pojem domácího průmyslu (obch. a živn. komora vídeňská).

Řemínky k obuvi, na biče a j. pod., dále šňury na cepy, které většinou zhotovují se ze surové kůže v kamenci spracované, pokládány byly ode dávna za předměty vedlejšího domácího zaměstnání, ježto se živnostník provozující vlastní řemenářskou živnost docela nezabývá výrobou takovýchto řemínků (obch. a živn. komora solnohradská).

Průmysl zemědělský viz Zemědělství.

Průvod bezpečný jest dle §§ 419 a 420 tr. řádu ujištění dané ministrem spravedlnosti nepřítomnému nebo prchnuvšímu obviněnému, že bude osvobozen od vazby až do vynesení rozsudku v I. instanci, dostaví-li se dobrovolně k soudu trestnímu. Toto ujištění dává se, složena-li jistota, nebo i nebyla-li jistota složena a došlo-li dobrozdání vrchního zastupitelství při sborovém soudu II. instance, v jehož obvodu jest dotyčný vyšetřující soud. Bezpečný průvod účinným jest toliko pokud jde o onen zločin nebo přečin, pro který dán byl, a pozbývá své účinnosti (t. j. obviněný může býti zatčen, jakkoli mu bylo dáno zmíněné ujištění), nedostaví-li se obviněný bez dostatečného ospravedlnění, ač byl obeslán, pomýšlí-li na útěk nebo skutečně uprchne nebo jen pobyt svůj ukrývá nebo nesplní-li některé z podmínek, za kterých mu bezpečný průvod byl povolen.

Průvodčí po horách jsou zkušené, spolehlivé, v místě obeznalé a fysicky schopné osoby, kteréž zabývají se průvodem cestujících v horách.

I. Úřední nařízení o průvodu po horách (min. výn. ze dne 5. května 1865 č. 1800):